

Príklad

Určme všetky reálne hodnoty $\varphi \in [-\pi, \pi)$, pre ktoré existuje limita $\lim_{n \rightarrow \infty} e^{in\varphi}$.

Riešenie:

Pri riešení tohto príkladu je vhodné použiť *Cauchyho–Bolzanovo kritérium* konvergenie postupnosti komplexných čísel. Toto kritérium poskytuje nutnú a postačujúcu podmienku konvergenie danej postupnosti bez toho, aby sme poznali hodnotu samotnej limity. Funguje rovnako ako v prípade reálnych postupností. Konkrétne, postupnosť $\{a_n\}_{n=1}^{\infty} \subset \mathbb{C}$ má konečnú limitu (v \mathbb{C}) práve vtedy, keď pre každé $\varepsilon > 0$ existuje index $n_0 \in \mathbb{N}$ taký, že pre každý index $n \geq n_0$ a pre každé $k \in \mathbb{N}$ platí nerovnosť

$$|a_{n+k} - a_n| < \varepsilon.$$

Cauchyho–Bolzanovo kritérium vlastne vyjadruje fakt, že postupnosť $\{a_n\}$ je konvergentná v \mathbb{C} práve vtedy, keď je cauchyovská v metrike indukovanej absolútnou hodnotou na \mathbb{C} (samy si premyslite letmou spomienkou na krásne časy Matematickej analýzy II, konkrétne na metrické priestory; obzvlášť, množina \mathbb{C} je vzhľadom na metriku danú absolútnou hodnotou úplným metrickým priestorom :)).

V našom prípade zafixujme nejakú hodnotu $\varphi \in [-\pi, \pi)$ a predpokladajme, že $\lim_{n \rightarrow \infty} e^{in\varphi}$ existuje konečná. Potom na základe práve uvedeného kritéria pre každé $\varepsilon > 0$ existuje index $n_0 \in \mathbb{N}$ tak, že

$$|e^{i(n+k)\varphi} - e^{in\varphi}| < \varepsilon \quad \text{pre každý index } n \geq n_0 \text{ a pre každé } k \in \mathbb{N}.$$

Posledná nerovnosť sa dá upraviť na tvar

$$\begin{aligned} |e^{in\varphi} \cdot e^{ik\varphi} - e^{in\varphi}| &< \varepsilon \\ \Downarrow \\ \underbrace{|e^{in\varphi}|}_{\text{toto je 1}} \cdot |e^{ik\varphi} - 1| &< \varepsilon \\ \Downarrow \\ |e^{ik\varphi} - 1| &< \varepsilon. \end{aligned}$$

Táto nerovnosť však platí pre *každé* $\varepsilon > 0$ a pre *každé* $k \in \mathbb{N}$ (samy si veľmi pozorne premyslite; uvedená nerovnosť platí *nezávisle* na indexe n_0 :)). Z toho

však ihneď vyplýva, že nutne $e^{ik\varphi} - 1 = 0$ pre každé $k \in \mathbb{N}$ (i toto si samy premyslite ;)). Obzvlášť, pre hodnotu $k = 1$ máme $e^{i\varphi} = 1$, čo signalizuje, že φ je nejaký celočíselný násobok 2π (samy overte :)). V intervale $[-\pi, \pi)$ však leží len jediný celistvý násobok 2π , a to $\varphi = 0$. Preto limita v zadaní príkladu existuje konečná iba pre hodnotu $\varphi = 0$. V tomto prípade platí

$$\lim_{n \rightarrow \infty} e^{in \cdot 0} = \lim_{n \rightarrow \infty} 1 = 1.$$

Na záver ešte ostáva si premyslieť, že pre žiadne $\varphi \in [-\pi, \pi)$ nemôže nastať situácia $\lim_{n \rightarrow \infty} e^{in\varphi} = \infty$ (komplexné nekonečno :)), nakoľko výraz $e^{in\varphi}$ spĺňa $|e^{in\varphi}| = 1$ pre každé $\varphi \in [-\pi, \pi)$ a každé $n \in \mathbb{N}$ (samy overte ;)).